

RINGERIKE, ASKER OG BÆRUM TINGRETT

DOM

Avsagt: 18.12.2024 i Ringerike, Asker og Bærum tingrett, Sandvika
Saksnr.: 24-067739TVI-TRAB/TSAV
Dommer: Dommerfullmektig med spesiell bemyndigelse Anders Rekve
Saken gjelder: krav om erstatning

Sylvi Merete Wigelius Olaussen

Advokat Bjørn Erik Noren

mot

Asker kommune

Advokat Cecilie Tandberg Hallan

DOM

Saken gjelder krav om erstatning etter skadeserstatningsloven § 4-1, jf. § 2-1.

Sakens bakgrunn

Sylvi Merete Wigelius Olaussen er eneeier av eiendommen gnr. 312 bnr. 35 i Asker kommune, med adresse Kirkebygdveien 25, 3490 Klokkearstua (heretter «Eiendommen»). Olaussens foreldre, Ellinor Wigelius Olaussen og Sigmund Olaussen, har bodd på Eiendommen siden 1992. Foreldrene leide Eiendommen de første årene, og ervervet eiendommen i 1995 etter et tvangssalg. Senere ble hjemmelen ført over til Sylvi Merete Wigelius Olaussen.

På tidlig 1990-tallet bestemte Hurum kommune at de skulle utbedre den eksisterende kommunale vannledningen, som besørget Eiendommen og tilgrensende eiendommer i området med vann, da det var flere problemer med denne. Partene er uenige om hvor traseen til den gamle hovedledningen for vann lå og om den nye vann- og avløpsledningen ble lagt i den samme traseen som den gamle.

Det er ingen uenighet om at både dagens vann- og avløpsledning går gjennom Eiendommen i grunnen. Samtidig som ny hovedledning for vann skulle legges, bestemte Hurum kommune å legge en ny avløpsledning i samme grøft som vannledningen. Før det ble etablert en avløpsledning til husstandene i Kirkebygdveien, brukte samtlige husstander en løsning der avløpsvannet ble samlet i en septiktank, som Hurum kommune regelmessig tømte. Det er ikke fremlagt noen form for prosjektbeskrivelse eller lignende fra prosjektet, og Asker kommune opplyste om at slike dokumenter ikke finnes i deres dokumentarkiv. Etter bevisførselen la begge parter til grunn at arbeidene foregikk sommeren 1992, på samme tidspunkt som Sigmund Olaussen og Ellinor Wigelius Olaussen flyttet inn.

Hurum kommune påla huseieren i Kirkebygdveien, som den gang het Møllveien, å knytte seg til det offentlige avløpsnett innen 1. januar 1993. Eierne av Eiendommen etterkom ikke Hurum kommunens pålegg om tilknytning, og Hurum kommune sendte derfor et brev den 16. juni 1993 til daværende eier og ba om at arbeidet med tilknytning utføres omgående og senest innen 1. august 1993. Den 16. juni 1993 gjennomførte Awo Rør A/S en befaring på eiendommen, og fant at det var en negativ høydeforskjell fra eksisterende utløp fra huset til den offentlige avløpsledningen på ca 25 cm. Avløpsvannet kunne derfor ikke renne inn på avløpsledningen med selvføll, og for å koble seg på den offentlige avløpsledningen måtte det installeres en pumpekum for å avhjelpe manglende selvføll. Kostnaden forbundet med dette ble satt til ca kr 50 000.

Daværende eier søkte deretter den 9. juli 1993 om varig dispensasjon fra kravet om tilknytning til offentlig avløp, og ba om at husstanden kunne fortsette med den eksisterende løsningen med septiktank. Pålegget om tilknytning ble imidlertid opprettholdt av

kommunen i brev av 13. oktober 1993. Til tross for at pålegget om tilknytning ble opprettholdt, stoppet saken opp, og eiendommen ble ikke knyttet til den offentlige avløpsledningen.

Da Ellinor Wigelius Olaussen og Sigmund Olaussen overtok Eiendommen i 1995 var den heller ikke tilknyttet det offentlige avløpsnett.

Den 1. januar 2020 ble Hurum, Røyken og Asker kommune slått sammen til en kommune, med navn Asker kommune. Etter sammenslåingen ble tilknytning til den offentlige avløpsledningen tatt opp på ny. Bakgrunnen for at dette ble et tema igjen var at eierne av Eiendommen hadde meldt om en skade på septiktanken til Akser kommune. Sebastian Aas Wik i Asker kommune varslet i en e-post av 29. september 2021 at «kommunen vil kreve eiendommen tilknyttet offentlig avløpsledning» i medhold av plan- og bygningsloven § 27-2, og at det er eier som må «bekoste arbeidet rundt tilknytningen». Via sin advokat bestred saksøker kravet om tilknytning i et brev av 18. november 2021.

Korrespondansen mellom partene vedrørende tilknytning fortsetter i 2022, der særlig avløpsledningens dybde og plassering omtales. Med henvisning til tekniske bestemmelser i Standard abonnementsvilkår for vann og avløp punkt 3.5 fremhever kommunen i et brev av 20. april 2024 at høydeforskjell mellom lavestemonterte vannlås og innvendig topp i hovedledningen må være minimum 900 mm for å knytte seg direkte til hovedledningen (selvfallsløsningen). Videre fremhever Asker kommune at det ikke er kommunes ansvar å sikre at hovedledningen ligger minst 900 mm lavere enn laveste vannlås i boligen og at ansvaret for dette ligger på den som skal knytte seg til ledningen.

Varsel om pålegg om tilknytning for avløp ble sendt til saksøker 19. august 2022. Det fremgår av brevet at dersom kommunen ikke mottok tilbakemelding på at tilknytning er gjennomført innen 5. januar 2023, ville Asker kommune pålegge eieren å knytte seg til avløpsledningen. Saksøkers advokatforbindelse sendte den 23. november 2023 et søksmålsvarsel til saksøkte, der det ble opplyst at dersom partene ikke kom til en løsning ville saksøker ta ut søksmål for å få erstattet det økonomiske tap som saksøker er påført.

Eiendommen ble ikke tilknyttet det offentlige avløpsnett innen 5. januar 2023, og Asker kommune fattet derfor vedtak om pålegg om tilknytning til den offentlig avløpsledningen innen 22. mai 2023. Saksøker påklagde vedtaket til Statsforvalteren i Oslo og Viken («Statsforvalteren»), men klagen førte ikke frem.

Eierne av Eiendommen sendte også en omgjøringsbegjæring av 18. august 2023, men Statsforvalteren tok ikke omgjøringsbegjæringen til følge, noe som fremgår av brev fra Statsforvalteren av 8. november 2023.

Den dag i dag benytter Eiendommen fortsatt den overnevnte løsningen med septiktank, og arbeidene med installering av pumpekum er ikke igangsatt. Hurum Rør AS har i sitt kostnadsoverslag av 30. oktober 2024 beregnet at kostnadene forbundet med installasjon og årlig drift av pumpestasjonen beløper seg til kr 79 055. I dette kostnadsoverslaget er det lagt til grunn at pumpen har en levetid på 12 år, og må skiftes etter utløpet av denne perioden. Det ble også fremlagt en takstrapport fra Nyverdi AS av 31. oktober 2024 og en redegjørelse fra byggesaksavdelingen i Asker kommune av 15. november 2024, som knytter seg til Eiendommens markedsverdi og dens utbyggingsmuligheter.

Ved stevning 25. april 2024 til Ringerike, Asker og Bærum tingrett har saksøker fremmet to erstatningskrav. I tilsvaret har saksøkte påstått seg frifunnet. Hovedforhandling ble avholdt 4. desember 2024. Sigmund Olaussen møtte på vegne av Sylvi Merete Wigelius Olaussen, og avga forklaring. Asker kommune var representert ved Sebastian Aas Wik, som også avla forklaring. Det ble ellers ført seks vitner, og foretatt slik dokumentasjon som fremgår av rettsboken.

Saksøkerens påstandsgrunnlag

Saksøker fremmer to erstatningskrav, begge i medhold av skadeserstatningsloven § 4-1, jf. § 2-1. Det første kravet gjelder erstatning for merkostnader i forbindelse med tilknytning til kommunalt avløp ved installasjon av en pumpestasjon og det andre kravet gjelder erstatning for eiendommens verditap grunnet reduserte utnyttelsesmuligheter når avløpsledningen er lagt over saksøkers eiendom.

Hurum kommune opptrådte uaktsomt når de la hovedledningen for avløp i 1992, og Asker kommune må svare for dette. Når det gjelder det første erstatningskravet fremheves det at uaktsomheten består i at ansatte i kommunen ikke kontrollerte at ledningen ble plassert i korrekt dybde og at kommunen ikke har noe unnskyldelig grunn for feilplasseringen. Kommunens unnlatelse av å sjekke ledningens dybdeplassering er ikke i samsvar med aktsomhetsnormen. Denne side fremhevet at det ikke forelå noe dokumentasjon fra prosjektetgjennomføringen, og at det følelig er ingen som vet om det som ble vurdert andre traseer for ledningen eller om traseen som ble valgt var optimal. I tillegg har det kommet frem under bevisføringen at det var hastverk med å legge ledningene. Dersom dybdeplikten hadde blitt ivaretatt kunne avløpsvannet rent inn på avløpsledningen med selvfølgelig.

Når det gjelder det andre erstatningskravet anføres det at uaktsomheten består i at Hurum kommune la vann- og avløpsledningen over saksøkers eiendom uten å ha avtalegrunnlag for dette. Det eksisterer verken en skriftlig eller muntlig avtale mellom kommunen og eier av Eiendommen i 1992 om dette. Til støtte for at det ikke forelå en avtale vises til at det ikke er tinglyst noen heftelser på Eiendommens grunnboksblad, at det er vanlig at rettigheter over fast eiendom nedtegnes skriftlig og at Jan Bjerknes, som ledet prosjektet i Hurum kommune, ikke husket noe muntlig avtale med daværende eiere av Eiendommen.

Kravet til årsakssammenheng er oppfylt. Det er Hurum kommunes plassering av avløpsledningen, slik at selvfall inn på ledningen er umulig, og Asker kommunes pålegg om tilknytning, som medfører at saksøker er påført merkostnaden knyttet til installering og vedlikehold av pumpestasjon. Det anføres videre at det er plasseringen av ledningene over saksøkers eiendom som er årsaken til verdiforringelsen. Saksøktes anførsel om at plasseringen av rørene ikke er årsaken til reduserte utbyggelsesmuligheter bestrides.

Hva gjelder saksøkers økonomiske tap knyttet til det første erstatningskravet danner kostnadsoverslaget fra Hurum Rør AS grunnlaget for tapsutmålingen. Det samlede økonomiske tapet skal ta utgangspunkt i en nåverdiberegning av merkostnader knyttet til pumpestasjon, der det er hensyntatt en utskiftning av pumpestasjon hvert 12. år. Det er beregnet at det samlede tapet 48 år fremover beløper seg til kr 609 080. Saksøker krever ikke evt. ytterligere tap knyttet til installering av pumpestasjon utover denne perioden dekket. Utgifter med dagens septikløsning skal ikke komme til fradrag, slik som kommunen anfører. Når det gjelder det andre erstatningskravet anførte saksøker at verdireduksjonen måtte settes i samsvar med takstrapporten fra Nyverdi AS, der det fremgår at den samlede verdireduksjonen er på kr 1 350 000.

Det bestrides at erstatningskravene er foreldet. For det første kommer ikke foreldelsesloven til anvendelse da foreldelsesloven ikke gjelder for tinglige rettigheter, jf. foreldelsesloven § 1. For det andre startet foreldelsesfristen å løpe da Statsforvalteren ikke tok saksøkers omgjøringsbegjæring til følge 8. november 2023. Det er dette som er den «skadegjørende handling» etter foreldelsesloven § 9 nr. 2 siden det var på dette tidspunktet skaden materialiserte seg. Den absolutte foreldelsesfristen i § 9 nr. 2 er derfor ikke oversittet. For det tredje var det også på dette tidspunktet saksøker fikk kunnskap om skaden, jf. foreldelsesloven § 9 nr. 1. Følgelig er heller ikke treårsfristen i nr. 1 oversittet. Endelig anføres det at fristavbrudd fant sted da saksøker klagde på Asker kommunes vedtak om pålegg om tilknytning til Statsforvalteren, jf. foreldelsesloven § 16.

Saksøkerens påstand

1. Asker kommune dømmes til å betale erstatning fastsatt etter rettens skjønn til Sylvi M. Wigelius Olaussen, jf. skadeserstatningsloven § 4-1, med tillegg av forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd, første punktum fra forfallsdato og frem til betaling skjer.
2. Sylvi M. Wigelius Olaussen tilkjennes sakens omkostninger for tingretten.

Saksøktes påstandsgrunnlag

Prinsipalt anføres at det at de fremsatte erstatningskrav er foreldet, jf. foreldelsesloven § 9 nr. 1 og 2, jf. § 15. Den «skadegjørende handling» etter foreldelsesloven § 9 nr. 2 fant sted når vann- og avløpsledningen ble lagt i 1992. Den skadegjørende handlingen må knyttes til de anførte uaktsomme handlingene. Subsidiært gjøres det gjeldende at erstatningskravet uansett er foreldet etter foreldelsesloven § 9 nr. 1. Uavhengig av hvem som man knytter

bestemmelsens kunnskapskrav til – eier i 1992, Sigmund Olaussen eller Sylvi M. Wigelius Olaussen – er treårsfristen oversittet. Det korrekte juridiske utgangspunktet er at eier av huset blir påført en skade, og at tidligere eier var klar over skaden 3. juli 1993 da hun søkte om dispensasjon til Hurum kommune. For øvrig bemerkes det at det er stevningstidspunktet som er avgjørende for fristavbrudd, jf. foreldelsesloven § 15.

Denne side bestrider at ansatte i Hurum kommune har opptrådt uaktsomt da kablene ble lagt i 1992. Med hensyn til det første erstatningskravet, bemerkes at det ikke er ført bevis for at kommunen har brutt aktsomhetsnormen i skadeerstatningsloven § 2-1. Når det gjelder det andre erstatningskravet erkjenner denne side at dersom man har lagt vann- og avløpsledningene uten tillatelse fra eier vil dette være uaktsomt, men det bestrides at det ikke forelå en tillatelse til å legge ledningene over Eiendommen. Det foreligger ikke en skriftlig avtale, men vitneforklaringen til Bjerknes og tidsnære bevis underbygger at det forelå en muntlig avtale.

Når det gjelder det andre erstatningskravet foreligger det ingen årsakssammenheng mellom den ansvarsbetingende handlingen og det anførte verditapet. Dersom hovedledningen ble lagt en annen plass enn over Eiendommen, måtte det uansett ha blitt lagt rør fra Eiendommen til hovedledningen. Det er heller ikke sannsynliggjort at saksøker kan bygge ut området som er plassert over ledningene. Det vises her til foreliggende begrensninger for utbygging på eiendommen etter plan- og bygningsloven med tilhørende regelverk.

Saksøkers tapsutmåling for begge erstatningskrav bestrides. Når det gjelder det første erstatningskravet gjøres det gjeldende at utgifter ved dagens løsning (avløpsvannet samlet i en septiktank) må komme til fradrag da dette vil være sparte utgifter. Videre er det ikke lagt frem bevis for nåverdiberegningen som saksøker har fremsatt og det kan installeres en pumpeløsning som er rimeligere enn det saksøker legger til grunn. Hva gjelder det andre erstatningskravet vises til at den fremlagte taksrapporten fra saksøkte ikke er et fullgodt bevis for det økonomiske tapet, og at det anførte verditapet bygger på rene hypoteser.

Saksøktes påstand

1. Asker kommune frifinnes.
2. Asker kommune tilkjennes sakskostnader.

Rettens vurdering

Retten vil først ta stilling til kommunens anførsel om at erstatningskravene er foreldet. Dersom saksøkers krav er foreldet, er det ikke nødvendig for retten å ta stilling til om vilkårene for erstatning er oppfylt. Partene er uenige om foreldelsesloven kommer til anvendelse, foreldelsesfristens starttidspunkt og når foreldelsesfristen ble avbrutt.

Kommer foreldelsesloven til anvendelse?

Saksøker anfører at foreldelsesloven ikke kommer til anvendelse under henvisning til at foreldelsesloven ikke gjelder for tinglige rettigheter. Saksøkte bestrider dette. Etter foreldelsesloven § 1 gjelder loven for «[f]ordring på penger eller andre ytelser».

Saksøker har vist til Marte Eidsand Kjørven m.fl., «Foreldelse av fordringer», 2011, side 60, der det fremgår at eiendomsretten ikke er en fordring, men en tinglig rett som ikke er gjenstand for foreldelse. I tilknytning til dette finner retten grunn til å bemerke at det er riktig at såkalte tinglige rettigheter, slik som f.eks. en leietakers bruksrett el., ikke er gjenstand for foreldelse, men saksøker tilnærmer seg spørsmålet på gal måte. I denne saken har saksøker fremmet to erstatningskrav, som klart regnes som fordringer i lovens forstand, jf. også Alex Borch, Norsk lovkommentar (Gyldendal Rettsdata), note 1 til § 1, der det fremgår at «erstatningskrav» omfattes. Når det er fremmet erstatningskrav vil skillet mellom obligatoriske og tinglige rettigheter ikke komme på spissen.

Foreldelsesloven kommer derfor til anvendelse.

Når ble foreldelsesfristen avbrutt?

Når det gjelder tidspunktet for avbrudd av foreldelsesfristen gjør saksøker gjeldende at denne reguleres av foreldelsesloven § 16, med henvisning til tidspunktet hvor saksøkte klagde på Asker kommunes vedtak av 25. januar 2023 om pålegg om tilknytning. Klagen er ikke fremlagt for retten, men det er opplyst at klagen ble fremsatt i brev av 13. februar 2023. Saksøkte anførte at fristavbrudd fant sted når saksøkte tok rettslige skritt, jf. foreldelsesloven § 15.

Etter foreldelsesloven § 16 avbrytes foreldelse «når tvist om kravet bringes inn til avgjørelse ved et forvaltningsorgan som har særskilt myndighet til å avgjøre slik tvist». I forarbeidene er følgende fremhevet om bestemmelsen (Ot.prp.nr.38 (1977–1978) side 39):

«[...] regelen vil også gjelde for visse krav som gjøres gjeldende mot det offentlige. Her ligger imidlertid en viktig begrensning i vilkåret om at det må være opprettet et forvaltningsorgan som har særskilt myndighet til å avgjøre tvist om kravet. Det er ikke tilstrekkelig at vedkommende forvaltningsorgan har myndighet til å erkjenne kravet. I så fall ville man hatt en regel om at påkrav var tilstrekkelig til å avbryte foreldingen overfor det offentlige.»

Tvistespørsmålene som er gjenstand for behandling i vår sak har imidlertid ikke vært bragt inn for Statsforvalteren. Som det fremgår av brev fra saksøkers daværende advokatforbindelse av 18. november 2021 og av Statsforvalterens vedtak av 29. juni 2023 var det rettslige spørsmålet i saken for Statsforvalteren om kostnadene i forbindelse med tilknytningen var «uforholdsmessige», eller om det forelå andre «særlige hensyn» som tilsa at det i denne saken kunne finnes andre løsninger, jf. plan- og bygningsloven § 27-2 (2). Dersom dette hadde vært tilfelle kunne det blitt gjort unntak fra tilknytningsplikten, men Statsforvalteren kom til det det ikke var grunnlag for å gjøre unntak fra hovedregelen om

tilknytning, og opprettholdt kommunens vedtak. Når det gjelder den overordnede ansvarsfordelingen mellom eier og Asker kommune, skriver Statsforvalteren at dette er en privatrettslig sak mellom disse partene, som Statsforvalteren ikke kan ta stilling til. Statsforvalteren tok altså ikke stilling til erstatningskravene som er fremmet i denne saken. Når Statsforvalteren ikke har tatt stilling til tvisten om erstatningskravene som denne saken gjelder, kan ikke retten se at forvaltningsloven § 16 hjemler fristavbrudd.

Foreldelsesfristen avbrytes derfor først når saksøker tok rettslige skritt mot saksøkte, jf. foreldelsesloven § 15. Stevning ble inngitt 25. april 2024, og dette tidspunktet vil således bli lagt til grunn som fristavbrytende. For at saksøkers krav ikke skal være foreldet, kan tjueårsfristen i foreldelsesloven § 9 nr. 2 ikke ha startet å løpe før 25. april 2024 og treårsfristen i foreldelsesloven § 9 nr. 2 kan ikke ha startet å løpe før 25. april 2021. Spørsmålet etter dette er når foreldelsesfristen startet å løpe.

Foreldelsesfristens starttidspunkt etter foreldelsesloven § 9 nr. 1 og 2

Det er utvilsomt og uomtvistet at erstatningskravene som har blitt fremsatt i denne saken ikke er «krav som springer ut av kontrakt», jf. foreldelsesloven § 9 nr. 3. Om erstatningskravene i saken er foreldet reguleres dermed av foreldelsesloven § 9 nr. 1 og 2, hvor det fremgår at:

- «1. Krav på skadeserstatning eller oppreisning foreldes 3 år etter den dag da skadelidte fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige. [...]
2. Kravet foreldes likevel seinest 20 år etter at den skadegjørende handling eller annet ansvarsgrunnlag opphørte.»

Retten tar først stilling til om tjueårsfristen etter foreldelsesloven i nr. 2 er oversittet.

Saksøkte anfører at den «skadegjørende handlingen» opphørte når Hurum kommune la avløpsledningen under Eiendommen i 1992. Saksøker anfører at den «skadegjørende handlingen» skal settes til tidspunktet da det ble klart at Statsforvalteren ikke kom til å omgjøre Asker kommunes pålegg om tilknytning i brev av 8. november 2023.

Retten har funnet det bevist at vann- og avløpsledningene ble lagt gjennom Eiendommen i grunnen en gang i løpet av 1992. Dette fremgår av Sigmund Olaussens forklaring, og begge parter legger dette til grunn. Det er ikke ført nærmere bevis om hvilken dag og/eller måned i 1992 som ledningen ble lagt. Dette er imidlertid uten rettslig betydning ettersom erstatningskravene uansett vil være foreldet dersom retten kommer til den «skadegjørende handlingen» fant sted en gang i løpet av 1992.

Ordlyden i foreldelsesloven oppstiller to alternative vilkår for friststart: «etter at den skadegjørende handling eller annet ansvarsgrunnlag opphørte». Det førstnevnte alternativet må anses som en presisering av utgangspunktet om at tjueårsfristen begynner normalt å løpe på det tidspunkt da ansvarsgrunnlaget opphørte, jf. Anne Cathrine Røed, Karnov lovkommentar til foreldelsesloven § 6 note nr. 6. Nils Nygaard utdyper at det avgjørende tidspunktet for når den skadegjørende handlingen opphørte er ved avslutningen av den aktive handling eller hending som gir ansvaret, jf. Skade og Ansvar (2007), s. 431.

I forarbeidene er tjueårsfristen blant annet begrunnet på følgende måte (Ot.prp. nr. 38 (1977–1978) s. 16):

«I visse tilfelle kan imidlertid skadevirkningene av en handling inntre først mange år etter at denne er utført, og da gjerne foranlediget av nye skadeårsaker. Eksempelvis kan nevnes isgang mange år etter en foretatt vassdragregulering. Det er neppe rimelig at skadevolderen skal bli holdt ansvarlig for skadevirkninger som først i en fjern framtid viser seg å følge av hans handling».

Dersom ansvarsgrunnlaget er en unnlattelse av en handleplikt, vil utgangspunktet for fristen være handleplikts opphør, jf. Ot.prp. nr. 38 (1977–1978) s. 61. I rettspraksis finnes det flere eksempler på at tjueårsfristen ikke starter å løpe før siste tidspunkt for opphøret av den ansvarsbetingende uaktsomheten. I Rt. 1990 s. 441 kom Høyesterett til at en hørselshemmet persons krav på erstatning fra kommunen som følge av manglende adekvat undervisning var foreldet etter tyveårsfristen. Kravet var begrunnet med at distriktslegen hadde gjort en feilvurdering av vedkommende, og at følgen av dette var at skolestyret av den grunn forsømte sin plikt til å gi slik melding til spesialskolen som skolestyret var pålagt å gi etter dagjeldende lov om døve, blinde og åndssvake barns undervisning mv. av 4. juni 1915. Etter Høyesteretts syn opphørte ansvarsgrunnlaget på det tidspunkt vedkommende ikke lengere var skolepliktig, og fristen startet å løpe på dette tidspunktet.

I denne saken knytter ikke ansvarsgrunnlaget seg til en unnlattelse av en handleplikt. Ansvarsgrunnlaget for begge anførte erstatningskravene i denne saken knytter seg til en anført uaktsom skadeforvoldelse i 1992 fra Hurum kommune sin side, og tidspunktet for avslutningen av den aktive handling som gir ansvaret er derfor når kommunen ferdigstilte arbeidene med legging av vann- og avløpsrør under Eiendommen.

Når det gjelder erstatningskravet som knytter seg til det anførte veditapet på Eiendommen, bemerkes det at kravet har ingen sammenheng med pålegget om tilknytning som Asker kommune ga i 2023. Dette kravet kunne ha blitt fremmet av daværende eier i 1992 eller da saksøkers foreldre overtok eiendommen 1995. Siden kravet ikke har noe sammenheng med pålegget om tilknytning, er det ikke tvilsomt at den skadegjørende handlingen fant sted i 1992 da ledningene ble lagt over Eiendommen. Følgelig er tjueårsfristen i foreldelsesloven

§ 9 nr. 2 oversittet for dette erstatningskravet når foreldelsesfristen først ble avbrutt ved stevning av 25. april 2024, jf. foreldelsesloven § 15.

Retten kan imidlertid ikke se at det at pålegget om tilknytning ble fremsatt i 2023 får noe betydning for spørsmålet om det første erstatningskravet er foreldet. Det er ikke anført, og retten kan ikke se at dette er tilfelle, at kommunen har opptrådt uaktsomt i forbindelse med at pålegget om tilknytning er gitt. Den absolutte foreldelsesfristen i foreldelsesloven § 9 nr. 2 hensyntar ikke at det er en etterfølgende omstendighet som aktualiserer erstatningskravet. Som det fremgår av det siterte fra forarbeidene over er det ikke rimelig at skadevolderen skal bli holdt ansvarlig for skadevirkninger som først i en fjern framtid viser seg å følge av hans handling. Foreldelsesloven skal dermed beskytte den påståtte skadevolder mot nettopp de tilfellene der en etterfølgende omstendighet medfører at erstatningskravet kommer til syne.

Også for erstatningskravet som knytter seg til merkostnader i forbindelse med å i tilknytning til kommunalt avløp ved installasjon av en pumestasjon, må den skadegjørende handlingen etter foreldelsesloven § 9 nr. 2 settes til tidspunktet da Hurum kommune la avløpsledning i 1992 uten mulighet for selvfall fra husstanden og inn på hovedledningen. Ettersom foreldelsesfristen ble avbrutt ved stevning av 25. april 2024, er tjueårsfristen oversittet også for det første erstatningskravet, jf. foreldelsesloven § 9 nr. 2, jf. foreldelsesloven § 15.

Retten har kommet til at begge kravene er foreldet etter foreldelsesloven § 9 nr. 2. Sett hen til det resultat som retten har kommet til, vil det dermed ikke være nødvendig å ta stilling til når skadelidte fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden etter foreldelsesloven § 9 nr. 1. Av nevnte grunner vil det heller ikke være nødvendig å ta stilling til om vilkårene for å tilkjenne erstatning er oppfylt.

Asker kommune skal etter dette frifinnes for erstatningskravet.

Sakskostnader

Saksøkte har vunnet saken, og har da etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første ledd krav på full erstatning for sine sakskostnader. Retten har vurdert, men kan ikke se at det foreligger tungtveiende grunner som gjør det rimelig å gjøre bruk av fritaksregelen for hele eller deler av erstatningsansvaret etter tvisteloven § 20-2 tredje ledd.

Advokat Hallan har fremlagt saksomkostningsoppgave på totalt kr 211 050. Saksøker har ikke kommet med innsigelser til saksøktes omkostningsoppgave. Retten anser kostnadene som rimelige og nødvendige hensyntatt sakens karakter og omfang, og legger dermed kostnadsoppgaven til grunn, jf. tvisteloven § 20-5 første ledd.

DOMSSLUTNING

1. Asker kommune frifinnes.
2. Sylvi Merete Wigelius Olaussen dømmes til å betale kr 211 050 i saksomkostninger til Asker kommune innen to uker fra dommens forkynnelse.

Retten hevet

Anders Rekve

Veiledning om anke i sivile saker vedlegges.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre f.eks. om det bør være muntlig behandling i rettsmøte, skriftlig behandling og/eller rettsmekling.

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klar overvekt av sannsynlighet for at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 250 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 250 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling dersom anken ikke reiser spørsmål av betydning utover den aktuelle saken, og heller ikke andre hensyn taler for at anken bør prøves. Anken kan også nektes fremmet dersom den reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre f.eks. om det bør være muntlig behandling i rettsmøte, skriftlig behandling og/eller rettsmekling.

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klar overvekt av sannsynlighet for at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 250 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 250 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling dersom anken ikke reiser spørsmål av betydning utover den aktuelle saken, og heller ikke andre hensyn taler for at anken bør prøves. Anken kan også nektes fremmet dersom den reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.